

Magyarországon vonzerővel bír, ha valami „európai”

URBACT 2009

A roma lakosság problémájának súlyossága, a magán-szektor bevonásának nehézsége és az önkormányzati bérlakások rendkívül alacsony aránya – ezek a legfontosabb problémák, amelyekkel David R. Froessler düsseldorfi URBACT-szakértő szerint a magyarországi városoknak szembe kell nézniük a településfejlesztési elképzeléseik megvalósítása során. A nemzetközi hírű urbanista szaktekin-tély részt vett a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium Területfejlesztési és Építésügyi Szakállamtitkársága által rendezett „URBACT – Segítség az integrált városfejlesztéshez” című szemináriumsorozaton, ahol magyarországi szakértői tapasztalatait is megosztotta.

– Magyarországon leginkább a roma populáció nagyarányú jelenléte és súlyos problémája az, ami sokkolóan hat, és amelyre választ kell adnia a városfejlesztési elképzeléseknek – közölte a csepeli szemináriumot követően David R. Froessler, URBACT-szakértő, a rendezvény egyik előadója. Érzékeny kérdés emellett, hogy hogyan lehet bevonni a városfejlesztési együttműködésekbe a magánszektor. Harmadik központi problémaként azt a magyar sajátosságot emelte ki, hogy a hazai önkormányzatok a rendszerváltás

után szinte a teljes lakásállományukat fillérekért értékesítették, így a tulajdonosi szerkezeten belül magas a szegény, a felújítást, az állagmegőrzést finanszírozni képtelen lakástulajdonosok aránya.

David R. Froessler, aki az URBACT Program keretében több magyar városban is segít a városfejlesztési tervek megalapozását, stratégiák készítését, elsősorban ezekre a problémákra igyekszik jó megoldásokat találni. Meglátása szerint a romák lakhatási helyzetének javítása terén fontos szempont, hogy ne kész, számukra idegen

lakásokba költöztesse át őket a városvezetés, hanem eszközöket kaphassanak a saját lakókörnyezetük fejlesztéséhez. Jó gyakorlatként megemlítette azt a dél-afrikai (fokvárosi) projektet, amely során kikötötték, hogy csak úgy lehet lakásfelújításra pályázni, ha közösségi szolgáltatásokat, például egy mosodát vagy pékséget is létrehozhatnak a rossz állagú lakótömbökben.

A magánszektor bevonásával kapcsolatban a szakértő kifejtette: – Ez sokkal egyszerűbb annál, mint hinnénk. A megoldás kulcsa: a folyamatos kapcsolattartás, kommunikáció. A városvezetésnek napi információval kell rendelkeznie a vállalatok terveiről, és viszont. A másik kulcskérdés, hogy a kis- és középvállalkozások is részt vegyenek a fejlesztésekben – hangsúlyozta Froessler.

Követendő lehet a Birmingham-i vállalkozásfejlesztési körzet (Business Improvement Districts) gyakorlata is, ahol a résztvevő kisvállalkozások, üzlettulajdonosok, szolgáltatók közös erővel, magántőkéjük felhasználásával fejlesztik, szépítik a közterületeket. A vonzó közterületeken lévő üzleteket szívesebben látogatják a vásárlók is.

Az URBACT Program révén a hazai jó gyakorlatok híre is eljuthat külföldre. A német szakértő Tatabánya esetét emelte ki lehetséges jó példaként, ahol mintaszerűen sikerült bevonni a város-tervezésbe a magánszférát, a szállodatulajdonosoktól a pékektől. A sikerhez fontos volt a polgármester meggyőző ereje, aki Tatabányán személyesen hívta meg a tervezői fórumok résztvevőit, valamint az, hogy akik eljöttek, úgy érezhették, valóban súlyos van a véleményüknek. Megjegyezte: – Úgy tűnik, Magyarországon nagy vonzerővel bír, ha valamiről azt hallják az emberek, hogy „európai”.

A történeti települési táj

42. Savaria Urbanisztikai Nyári Egyetem

A Savaria Urbanisztikai Nyári Egyetem idén augusztus 2–8. között nyitja meg kapuit Szombathelyen, új helyszínen, a Martineum Felnőttképző Akadémia épületében, a Karmelita u. 1. alatt. Az integrált településfejlesztés szemléletváltásáról lesz szó.

A „történeti települési táj” – vagy korábban: a „történeti városkép” – kifejezés több évtizedes múltra tekint vissza. A 2005-ös bécsi deklaráció óta a kifejezés az UNESCO világörökség egyik kulcsfogalmává vált, de minden történeti jellegű városrészre vonatkoztatható. A fogalmat széles körben használja a településföldrajz, a településtörténet, az antropológia,

valamint a művészettörténet is. De míg a történeti városközpont fogalma inkább a védett épületek halmazára szorítkozik, addig a történeti települési táj a jelenséget tágabb összefüggésében értelmezi, így kiterjed a természeti környezetre, a terület folytonosságára és összetettségére, a rajta élő társadalomra, a térség jövőjére és a helyi döntéshozók sze-

Az URBACT Programról. A városok a tudás, a technológia és az innováció motorjai, ugyanakkor éppen itt jelentkeznek a legkoncentráltabban a szegénység, a munkanélküliség, a rossz közbiztonság és a szegregáció problémái. Annak érdekében, hogy a városok érdemben befolyásolni tudják a gazdasági, illetve társadalmi viszonyokat, szakítaniuk kell a hagyományos tervezői fel-fogással, és új utakat kell találniuk a városfejlesztésben. E kérdéskör az egyik kiemelt területe a 2002 óta működő URBACT Programnak, amelynek következő pályázati kiírása várhatóan 2009. június közepén jelenik meg.

Az Európai Bizottság által indított URBACT Program a városfejlesztés legjobb gyakorlatait igyekszik feltárni, és az így szerzett ismereteket átadni. A Csepelen, Tatabányán és Nyíregyházán a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium támogatásával és a Magyar Urbanisztikai Társaság szakmai közreműködésével megrendezett szemináriumsorozat támpontokat kívánt adni ahhoz, hogy hogyan építhetők be ezek a tapasztalatok a hazai integrált városfejlesztési gyakorlatba.

További információk: Pikler.Katalin@nfgm.gov.hu, www.urbact.eu
(Forrás: NFGM–MUT sajtóanyag)

repére is, vagyis egy interdiszciplináris jellegű megközelítést igényel. A tudományos elemzés mellett fontos szerep hárul a helyi civil szervezetek, a vállalkozások és a köztisztviselők együttműködésére, de meg kell jelennie a településfejlesztési koncepció kialakításában, és ezen belül az idegenforgalmi fejlesztések orientálásában is. A Savaria Urbanisztikai Egyetem 2009. évi nyári programjában elsősorban a vidéki városok, települések történelmi települési tájainak elemzésére és integrált fejlesztésére koncentrálnak.

A nyári egyetem első napján, vasárnap a megérkezés és a regisztráció a feladat, az érdeklődő program hétfőn indul *Dr. Meggyesi Tamás prof. emeritus* megnyitójával, bevezető előadást tart *Dr. Szijártó Zsolt* docens: *Táj-tér-kép – a „táj” jelentésváltozásai* címmel. Délután pedig *Benkő Melinda* PhD egyetemi docens *A városkép értelmezése, rétegei és értékrendje* címmel értekezik, majd ezt követi a városképi értékek veszélyeztetettségéről szóló tanulmányával *Kuslits Tibor*, Sopron főépítésze.

Kedden a várositájésatermészeti tájlesza centrumban, mint téma, és a szünet után a római Sapienza Egyetem tanára, *Murmura Lorenzo* építész-mérnök osztja meg gondolatait a hallgatósággal. Szerdán hallhatunk az érdeklődők az infrastruktúráról, az új épületek beillesztéséről a régi környezetbe. Szerda este Főépítész Fórum kezdődik, amelynek fő témája a szombathelyi patakpartok.

Csütörtökön sor kerül a magyar és az olasz hallgatók prezentációjára, majd délután *Ongjerth Richárd* városkutató-tervező vezetésével pódiumbeszélgetés lesz *Bardóczy Sándor* tájépítésszel, *Bariska István* történésszel, *Markó Péter* szociológussal, *Tóth Zoltán* urbanista-építésszel és *Kerner Gábor* műemlékvédelmi szakmérnökkel.

Este borkóstolás lesz *Campano Giovanni* kalauzolásával, aki szintén a Sapienza Egyetem tanára. Pénteken tanulmányi útra indulhatnak az érdeklődők Sárvára, és elballaghatnak bonuszként a *Cicelle*-rendezvényekre Rumban és Zsenyén.

(Részletes program, jelentkezési lap, további információk: <http://www.vasitit.hu>)

Műemléki világnap

Díjak, elismerések

Pécsett adták át a kitüntetések

A 2009. évi műemléki világnap alkalmából a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal és az ICOMOS (az UNESCO Műemlékvédelmi Világszervezete) Magyar Nemzeti Bizottsága ünnepséget és egyben tudományos konferenciát tartott Pécsen. Ott került sor a dr. Hiller István oktatási és kulturális miniszter által adományozott díjak átadására.

A műemlékvédelemért Forster Gyula-díjat kaptak

Baliga Kornél Ferenczi Noémi-, Podmaniczky- és Europa Nostra-díjas építész, belső építész, a hazai műemlék-helyreállítások területén végzett 25 éves meghatározó jelentőségű és egyedi tevékenységét elismerve.

Arnóth Ádám okleveles építész-mérnök, műemlék-felügyeleti és tervtanácsi munkájának magas szintű művelése, a műemlékvédelem szakmai színvonalának emelése és széles körű elfogadottsága érdekében végzett tevékenységének elismeréseként.

Németh István (elhunyt: 2009.06.05) okleveles építész-mérnök, Vas megye gazdag műemlékállományának hiteles és magas szinten történő megőrzése érdekében tervező-építész-ként és főépítész-ként kifejtett eredményes és példabértékű munkásságáért.

A műemlékvédelemért Forster Gyula emlékéremet kaptak

A Csepeli Munkásotthon Alapítvány, a fővárosi védettséggű Csepeli Munkásotthon szecessziós színházterme szakszerű, igényes felújításának kezdeményezéséért és megvalósításáért. A kitüntetést átvette *Nagy József*, az alapítvány elnöke; *László János* fotós, Magyarország épített és régészeti emlékeinek dokumentálása, légi felvételeken történő megörökítése és széles körben hozzáférhetővé tételére elismeréseként; *Lánczi András*, a magyarországi víztornyok védelme, felmérése, dokumentálása és széles körben történő ismertté tétele érdekében kifejtett alapos és kitartó munkájának elismeréseként; *A Panonhalmi Főapátság*, a Bencés főapátság épületegyüttesének

Palóczy Antal-díj. A díj adományozására bárki tehet javaslatot, olyan személyre, aki legalább tíz éven át végzett a településrendezés terén kimagasló főépítész, kutatói, tervezői vagy oktatói munkát. Az elismerésben magyar nemzetiségű személy (nem magyar állampolgár is lehet) részesíthető, adható posztumusz is. A díjjal emlékérem, oklevél és pénzjutalom jár. A javaslatlételi adatlap letölthető a www.nfgm.gov.hu oldalról.

A javaslatlételt az Építészeti és Építésügyi Díjak Bizottságához kell benyújtani az alábbi címen: **Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági**

Minisztérium Területrendezési és Településszügyi Főosztálya, 1880 Budapest, Pf. 111. A javaslatlételt benyújtásának, illetőleg postai feladásának a határideje **2009. július 10. (péntek)**. A díj átadása az építészet világnapján, 2009. október 5-én lesz.

A pályázathoz mellékelhető minden olyan dokumentum, ami fémjelzi az alkotói életút legkimagaslóbb eredményeit és mértékadó szakértők véleménye is csatolható, ami az elbírálást segítheti.

Információk: (06-1) 441-7759-es telefonon és a fenti honlapon, illetve e-mail-ben a nagy.eszter@nfgm.gov.hu címen.

három évtizede folyamatosan tartó felújítása, fejlesztése során a műemléki értékek iránt tanúsított érzékenységet, valamint a modern építészeti alkotásoknak a műemléki együttessel harmonikus egységet alkotó kialakításáért. A kitüntetést átvette Hortobágyi T. Cirill perjel; Szentgáli Ádám okl. villamosmérnök és Holakovszky László okl. gépészmérnök, a történeti romemlékek virtuális rekonstrukcióinak a rommaradványokra szerkesztve történő bemutatását lehetővé tevő eszköznek, a kronoszópának a kifejlesztésért megosztva. Tóth Tibor berekböszörményi református lelkész, a gondjaira bízott egyházi műemlék-épületek példát mutató menedzseléséért.

A régészeti örökséget Schönvisner István-díjat kaptak

Dr. Pálóczi Horváth András kandidátus, tanszékvezető egyetemi tanár. Dr. Zsidi Paula régész, az Aquincumi Múzeum igazgatója.

A régészeti örökséget Schönvisner István-emlékérmet kaptak

Baráz Csaba földrajz-rajz szakos középiskolai tanár; Dr. Kaposvári Gyöngyi irodalom-

történész; König Frigyes DLA festőművész, egyetemi tanár; Pálffy Sándor restaurátor.

Dercsényi Dezső sajtódíjat kaptak

Gál Ildikó, az InfoRádió szerkesztő-riportere. A díjat Dr. Mezős Tamás, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnöke adományozta.

A Műemléki Világnap alkalmával ICOMOS-díjat kaptak

A Margitszigeti Domonkos Kolostor maradványainak gondos helyreállításáért és a romok bemutatásáért, a budapesti XIII. kerület; Terézváros a Jókai utca 6. szám alatti irodaépület gondos helyreállításáért és a XIV. kerület, a Fővárosi Állat- és Növénykert évtizedek óta folyó kiemelkedő színvonalú helyreállítási és karbantartási munkáiért.

Citrom-díjat is kaptak hárman: a Várkertbazár (Budapest, I. kerület), az elhanyagoltságáért, felújításának elmaradásáért; Kaposvár, a Zárda utca 8. szám épületének szakszerűtlen helyreállításáért és bővítéséért; Kisterenye a Fűtőház védett épületének tartós elhanyagolásáért és engedély nélküli lebontásáért.

(Forrás: www.koh.hu)

Hild János-díjak 2009-ben

Ezerkilencszázhatvannyolc óta adományoz Hild János-díjat a Magyar Urbanisztikai Társaság (MUT), amely 1966-ban jött létre. Páros években települések, önkormányzatok, páratlan években egyének kaphatják meg. Hild János volt Pest első szabályozási tervének készítője.

Az idei évben hármán kaptak Hild-díjat

Az a természetes személy kaphatja meg e díjat az alapokmány szerint, aki az urbanisztikai szemlélet érvényesítése terén, a területfejlesztésben, területrendezésben és a települési értékek védelmében, a városok, falvak igazgatásában, üzemeltetésében végzett kiemelkedő tudományos, tervező vagy gyakorlati-szakmai munkát.

Az elismeréseket a Hild-díjas települések találkozóján Aczél Gábor, a Magyar Urbanisztikai Társaság elnöke adta át. Az idei találkozó fő témája az integrált városfejlesztési stratégiák alkotásával kapcsolatos új módszertan volt, a helyi szereplők, a privát szféra bevonásával.

A sajtótájékoztatón Ongjerth Richárd, az urbanisztikai társaság Nkft. ügyvezetője beszámolt az esemény főbb megállapításairól. Hangsúlyozta, hogy az önkormányzatok számára a partnerség kiépítésének új formái még szokatlanok, ennek nehézsége nem adminisztratív jellegéből fakad, hanem a demokrácia kultúrájának deficitese mivoltából.

András István, Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft. építész, 1995 óta Balatonfüred főépítésze egyike az idei Hild János díjazottaknak. Nevéhez kötődik többek között a Millenáris Park rendezési terve, a Nyugati pályaudvar környékének rendezése, ezen belül a Westend kialakítása. Jelenleg többek között a Kelenföldi intermodális csomópont rendezésén dolgozik.

Tizennégy éve igyekszik összhangot teremteni a fürdővárosi hagyomány és az építészeti modernitás között, s képviseli az építészeti minőség elvét a városban. András István a tájékoztatón kiemelte, hogy Balatonfüreden nem ötletszerűen, a jelentkező vállalkozói igényeknek alárendelve zajlik a fejlesztés, hanem immár több mint egy évtizede tudatos stratégia alapján. Az önkormányzati vagyron hasznosításából származó bevételeket a közterületek fejlesztésébe forgatták be, ami igazán jó befektetésnek bizonyult: elmondása szerint 500 ezer forintnyi önkormányzati beruházás négy milliárdnyi magán tőkét mozgató meg Balatonfüreden.

Megújult a főépítészek honlapja. A Főépítészek az épített és természeti környezetért Alapítvány és az Országos Főépítészeti Kollégium közös honlapja (www.foepiteszek.hu / www.főépítészek.hu) május 31-től megújult, az NFGM Építésügy 2008. pályázat támogatásának köszönhetően.

A honlap tartalmazza – többek között – az állami főépítészek és az Állami Főépítészeti Irodák, az Országos Főépítészeti Kollégium tagjainak elérhetőségét adatváltozásokkal, továbbá az alapítvány elérhetőségét.

Akik felkeresik a megújult honlapot, sok érdekes információhoz juthatnak az alapítvány, a kollégium, a főépítészeti díjak, a főépítészeti konferenciák, a szakmérnöki képzés, a főépítészeti hálózat vonatkozásában, az aktuális hírek mellett ajánlott iratmintákat is találhatnak ott. Egyúttal elindult a fórum oldal is.

Dr. Horváth Béla, Dr. Enyedi György és András István

Dr. Enyedi György közgazdász, geográfus, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, aki többek között éveken át volt a Nemzetközi Földrajzi Unió alelnöke. Nevéhez kötődik a hazai regionális tudományok alapjainak lerakása, az MTA Regionális Kutatások Központjának létrehozása.

Ugyanakkor annak a véleményének adott hangot, hogy a gazdasági válságból elképzelhető, hogy éppen a kevésbé fejlett térségek tudnak inkább kiutat találni, mivel a jelenlegi fejlettebbek érzékenyebbek a válságot előidéző tényezőkre.

A tájékoztatón a professzor két tudományos eredményét emelte ki az életművéből. A hatvanas években elsőként mutatott rá arra, hogy a falvak nem a városoknak alárendelve, azokat kiszolgálva, azok függvényében fejlődnek, hanem saját belső fejlődési dinamikájuk van. Másrészt világmodellt alkotott a professzor arról, hogy a váro-

sok fejlődésében különböző, növekedés és visszahúzó-dás által jellemzett ciklusok különböztethetők meg.

Dr. Horváth Béla építész-mérnök, városépítés-városgazdasági szakmérnök, a Magyar Urbanisztikai Társaság észak-magyarországi területi csoportjának elnöke, Miskolc város nyugalmazott főépítésze. Munkássága egyrészt Miskolc és az Észak-magyarországi Régió város/építészetéhez kötődik, de lakás- és városgazdasági kutató tevékenysége országos jelentőségű. A VÁTI szakértőjeként alkotott a legutóbbi évekig. Nevéhez fűződik többek között a Miskolci Nemzeti Színház 1957–1959 közötti átalakítása Bene Lászlóval. Miskolc Megyei Jogú Város szerkezeti és szabályozási tervének alakításában vett részt a VÁTI keretei között, melynek korábban főépítész-ként a megbízója volt.

(Forrás: MUT sajtóanyag, további információ: www.mut.hu)

A hely öröksége – az örökség helye

XIV. Országos Főépítési Konferencia

„Egy város – illetve egy terület – kulturális öröksége nem korlátozódik csupán az érintett területen hosszú évszázadok alatt felhal-

„Identitás nélkül nem lehetséges harmonikus fejlődés!”

mozódott ingóságok és ingatlanok összességére. Az örökség részét képezi az a folyamatosan változó történet is, mely apáról fiúra száll, és amelyben megfogalmazódik mindaz, ami az adott közösséget megkülönbözteti másoktól, illetve ami az emberiség többi tagjához köti. Az örökség ugyanakkor mindazon találkozások, illetve egymást követő külső hatások nyomait is magán viseli, melyek az adott helysajátos arculatának kialakításában szerepet játszottak. Úgy is mondhatnánk, az örökség mindazon pillantások összessége, melyeket az emberek közös örökségük ezen – a maga nemében egyedülálló – részére vetettek.”¹ A néprajzi tájak, a népcsoportok a nemzeti *identitás* meghatározó, de szinte elfeledett részei. A négy nagy tájegységen (Dunántúl, Alföld, Felföld, Erdély) belüli kisebb tájegységeink fontos identitási helyszínek. A népcsoportok (bar-

kók, moldvai magyarok, csángók, hajdúk, jászok, kunok, matyók, palócok, székelyek) – ha még vannak – őrzik hagyományukat a népdalban, az öltözködésben és sok-sok másban is. De vajon a térszerkezet, a településszerkezet őriz-e még bármit is?

Hajdúböszörmény városa 2009-ben ünnepli a *hajdúk* Böszörménybe történő letelepedésének 400 éves évfordulóját, melyre a város ünnepsorozatral, az évforduló jelentőségéhez méltón kíván megemlékezni. Ehhez szeretne az Országos Főépítési Konferencia is szakmai szempontból csatlakozni, az évfordulót gazdagítani.

A konferencia időpontja: 2009. augusztus 26–28.

A konferencia helyszíne: Sillye Gábor Művelődési Központ és Közösségi Ház Színházterme
4220 Hajdúböszörmény, Bocskai tér 4.

A program, a jelentkezési lap, a regisztrációs lap, a szálláshelyek listája valamint a térkép az ÖNkorNET honlapjáról (www.onkornet.hu) letölthetők. További információk: <http://www.hajduboszormeny.hu>
<http://www.főepiteszek.hu>

¹ A kulturális és örökségi városok és kistérségek európai chartája

A rovatot szerkesztette: Zábránszky Pap Klára
az Országos Főépítési Kollégium titkára